Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Îmbunătățirea egalității în UE”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 75/09)

Raportoare: **Özlem YILDIRIM**

Coraportor: **Cristian PÎRVULESCU**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	29.9.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	26.10.2022
Sesiunea plenară nr.	573
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/abțineri)	140/13/31

1. **Concluzii și recomandări**

1.1. CESE reamintește preambulul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care afirmă că „Uniunea este întemeiată pe valorile indivizibile și universale ale demnității umane, libertății, egalității și solidarității”, subliniind totodată importanța articolului 20 din acest document, care consacră principiul egalității în fața legii a tuturor persoanelor.

1.2. De asemenea, CESE reamintește că, prin aplicarea principiului egalității ce interzice discriminările, este promovată în același timp o aplicare coerentă a normelor de drept.

1.3. CESE încurajează ferm Consiliul, Parlamentul și Comisia să continue să elaboreze măsuri de protecție împotriva discriminărilor în accesul la bunuri și servicii, în special prin adoptarea propunerii de directivă privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără diferențieri pe bază de religie, convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală ([1]).

1.4. CESE consideră că există o bază solidă, sub forma Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, și că instrumentele de protejare a drepturilor fundamentale trebuie dezvoltate în mod uniform în întreaga Uniune. Totodată, este esențial să se includă toate interacțiunile, toate mediile și toate situațiile în care se poate produce discriminarea. Diferența de protecție juridică produce ierarhii inacceptabile între drepturi și lasă neprotejate categorii întregi de persoane.

1.5. Sistemul european de protecție de la momentul actual se întemeiază în esență pe recursul individual al victimelor la acțiunea în justiție și la prevederile legii. Or, mai multe studii arată că semnalările și procedurile nu permit un răspuns la dimensiunea structurală, intersectorială și sistemică a inegalităților și că victimele recurg la prevederile legii într-o măsură nesemnificativă, excepțională din punct de vedere statistic și utilizată doar ca ultim recurs ([2]).

1.6. CESE subliniază că inegalitățile și discriminările complexe cauzate de structurile sociale nu se pot resorbi decât prin aplicarea unei politici coerente și complexe, a unor metode concrete și a unei mobilizări de durată. Sensibilizarea, vizibilitatea și formarea constituie pârghii importante, care trebuie activate la toate nivelurile societății.

1.7. CESE consideră că promovarea egalității și a protecției drepturilor fundamentale trebuie să se integreze într-o viziune socială mai amplă, care să multiplice și să consolideze instrumentele prin care statele membre și instituțiile europene materializează sprijinul acordat persoanelor și actorilor publici și privați.

([1]) COM(2008) 426.

([2]) Agenția pentru Drepturi Fundamentale, *Egalitatea în UE la douăzeci de ani de la punerea inițială în aplicare a directivelor privind inegalitatea*, aprilie 2021.

1.8. CESE consideră că UE trebuie să promoveze în mod activ recunoașterea principiului general al egalității și a obligațiilor pozitive pentru a pune în aplicare acest principiu. În plus, pentru a realiza acest obiectiv, instituțiile trebuie să înceapă să dezvolte următoarea generație de măsuri de promovare a egalității în Europa.

1.9. Deși recunoaște că evoluțiile tehnologice permit facilitarea accesului la drepturile multor cetățeni, CESE subliniază că acestea pot conduce, de fapt, la noi încălcări ale egalității și, prin urmare, pot da naștere unor noi necesități de a interveni pentru a monitoriza și a aplica principiul egalității de tratament.

1.10. Pentru a depăși povara individuală în cazul unei acțiuni în justiție, a conferi acestei căi de acțiune o forță pe măsura practicilor pe care le denunță, astfel încât cadrul juridic existent să devină descurajant pentru a fi eficient în reglementarea discriminărilor, CESE este de acord ca Uniunea să legifereze pentru a adopta standarde ce facilitează punerea în aplicare în statele membre a unor acțiuni colective care să îmbunătățească accesul la calea de atac și impactul său pentru a combate discriminările și a apăra egalitatea de tratament.

1.11. CESE consideră că Uniunea trebuie să garanteze securitatea, egalitatea de tratament și protejarea de către autoritățile din statele membre a actorilor politici, sindicali și asociativi, ca un corolar al valorilor sale: democrație, stat de drept și combaterea discriminării pe baza opiniilor politice.

1.12. Trebuie îmbunătățită, de asemenea, capacitatea tuturor actorilor civici, îndeosebi a celor implicați în protejarea drepturilor omului, de a lucra cu instrumentele juridice existente și de a colabora cu instituțiile publice.

2. **Observații generale**

2.1. CESE reamintește preambulul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care afirmă că „Uniunea este întemeiată pe valorile indivizibile și universale ale demnității umane, libertății, egalității și solidarității”, subliniind totodată importanța articolului 20 din acest document, care consacră principiul egalității în fața legii a tuturor persoanelor.

2.2. De asemenea, CESE reamintește că, prin aplicarea principiului egalității ce interzice discriminările, este promovată în același timp o aplicare coerentă a normelor de drept.

2.3. În prezent, formele multiple de inegalitate și dimensiunea lor intersecțională sunt recunoscute de Uniunea Europeană (printre altele, inegalitățile de gen, etnice, sociale, generaționale etc.).

2.4. La mai bine de douăzeci de ani de la adoptarea Tratatului de la Amsterdam, toți indicatorii europeni și naționali evidențiază persistența discriminărilor bazate pe origine etnică, rasă, sex, orientare sexuală, opinii și credințe, handicap și vârstă, în ceea ce privește găsirea unui loc de muncă, accesul la bunuri, la educație, la servicii publice și la protecție socială.

2.5. Această persistență a discriminărilor rezultă în principal din procese complexe, care deseori se cumulează și rezultă din procese integrate și din sisteme și norme care produc și reproduc discriminările directe sau indirecte. Această împletire a surselor de inegalitate produce situații care sunt deci sistemice și constituie bariere reale în calea promovării egalității ([3]).

2.6. Prin intermediul membrilor săi și al activităților desfășurate direct în statele membre, CESE constată totodată o agravare o climatului social general și o propagare în creștere a comportamentelor discriminatorii față de persoanele vulnerabile. Din acest punct de vedere, se remarcă necesitatea unei acțiuni rapide și concertate la nivel european.

2.7. În plus, după aproape doi ani de criză provocată de pandemia de COVID-19, mai multe agenții ale ONU, inclusiv Organizația Internațională a Muncii ([4]), observă semne îngrijorătoare de agravare a inegalităților sociale și teritoriale. Criza cauzată de COVID-19 a exacerbat inegalitățile sociale și economice și a afectat în mod semnificativ întreprinderile europene, diminuându-le capacitatea de a menține și de a crea locuri de muncă.

2.8. Ca un corolar, grupurile sociale sărace sau defavorizate sunt evident mai vulnerabile în fața discriminărilor, care, din acel moment, s-au adăugat altor factori de vulnerabilitate. CESE subliniază că este necesar să se identifice cu precizie specificul acestor discriminări și să se dezvolte o politică puternică de luptă împotriva discriminărilor cu care se confruntă populațiile defavorizate economic și social din cadrul UE.

([3]) Mulder, J., Indirect sex discrimination in employment (Discriminarea indirectă bazată pe sex în ocuparea unui loc de muncă), Rețeaua europeană de experți juridici în domeniul egalității de gen și al nediscriminării, Comisia Europeană, 2020.

([4]) A se vedea, în special, cel de-al 8-lea raport al OIM privind impactul crizei actuale asupra ocupării forței de muncă, octombrie 2021: Organizația Internațională a Muncii, *COVID-19: Monitorul OIM – ediția a 8-a*, 27 octombrie 2021.

2.9. CESE subliniază că inegalitățile și discriminările complexe cauzate de structurile sociale nu se pot resorbi decât prin aplicarea unei politici puternice, a unor metode concrete și a unei mobilizări de durată. Este necesar un sprijin sporit și semnificativ pentru organismele naționale de promovare a egalității și de apărare a drepturilor omului, în special în ceea ce privește îmbunătățirea independenței lor și creșterea resurselor de personal și a alocărilor financiare. Sensibilizarea, vizibilitatea și formarea constituie pârghii importante, care trebuie activate la toate nivelurile societății și ale politicilor publice.

2.10. CESE consideră că promovarea egalității și a protecției drepturilor fundamentale trebuie să se integreze într-o viziune socială mai amplă, care să multiplice și să consolideze instrumentele prin care statele membre și instituțiile europene materializează sprijinul acordat persoanelor și actorilor publici și privați.

2.11. CESE își reafirmă sprijinul deplin pentru noul plan de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale și consideră că există numeroase elemente de convergență cu promovarea egalității, protecția drepturilor fundamentale și lupta împotriva discriminării ([5]). Punerea lor în aplicare este esențială pentru ca acesta să-și atingă obiectivele.

2.12. Pe linia avizelor sale anterioare ([6]), CESE recunoaște eforturile convenite de UE în ceea ce privește egalitatea între femei și bărbați, protejarea împotriva discriminărilor întemeiate pe origine etnică, rasă sau vârstă, religie, opinii sau credințe, protejarea drepturilor persoanelor LGBTIQ+, a drepturilor persoanelor cu handicap, precum și în integrarea persoanelor rome și protejarea drepturilor migranților.

2.13. După cum a subliniat deja Comitetul, carta are un potențial neexploatat de instituțiile din domeniul drepturilor omului, de organizațiile societății civile și de partenerii sociali. Sunt necesare îmbunătățiri pentru a ameliora impactul său în sensul îmbunătățirii protecției, a prevenirii, a promovării, a implementării și a aplicării principiului egalității ([7]).

2.14. Sistemul european de protecție de la momentul actual se întemeiază în esență pe recursul individual al victimelor la acțiunea în justiție și la prevederile legii. Or, toate studiile arată că semnalările și procedurile nu permit un răspuns la dimensiunea structurală, intersectorială și sistemică a inegalităților și că victimele recurg la prevederile legii într-o măsură nesemnificativă, excepțională din punct de vedere statistic și utilizată doar ca ultim recurs ([8]).

2.15. Din perspectiva inserției profesionale, combaterea discriminărilor se limitează în prezent numai la situațiile care corespund criteriilor avute în vedere la articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (sexul, rasa sau originea etnică, religia sau convingerile, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală).

2.16. Totodată, protecția conferită prin dreptul Uniunii în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii se limitează la criteriile privind rasa sau originea etnică și egalitatea între bărbați și femei. Nicio altă formă de inegalitate nu este tratată ca atare, iar protecția împotriva discriminărilor variază de la un criteriu la altul.

2.17. În prezent, protecția împotriva discriminării variază de la un stat membru la altul. Unele state acordă protecție în privința bunurilor și a serviciilor împotriva tuturor formelor de discriminare avute în vedere la articolul 19, în timp ce altele asigură protecție dincolo de criteriile acestui articol. Drept urmare, protecția împotriva discriminărilor, și, deci, egalitatea, diferă de la un stat membru la altul.

2.18. Viitoarele etape ce trebuie traversate pentru a depăși limitele actuale ale punerii în aplicare a măsurilor de protecție efectivă a egalității în cadrul Uniunii Europene trebuie legate de una dintre aceste constatări, într-o perspectivă bazată pe incluziune.

([5]) Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale[(COM(2021) 38] (JO C 374, 16.9.2021, p. 38).

([6]) A se vedea îndeosebi avizele: *Situația femeilor cu handicap* (SOC/579) (JO C 367, 10.10.2018, p. 20); *Situația femeilor de etnie romă* (SOC/585) (JO C 110, 22.3.2019, p. 20); *Definirea Agendei UE privind drepturile persoanelor cu handicap 2020-2030* (SOC/616) (JO C 97, 24.3.2020, p. 41); *Gestionarea diversității în statele membre ale UE* (SOC/642) (JO C 10, 11.1.2021, p. 7); *Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025* (SOC/667) (JO C 286, 16.7.2021, p. 128), *Plan de acțiune privind integrarea și incluziunea pentru perioada 2021-2027* (SOC/668) (JO C 286, 16.7.2021, p. 134); *Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030* (SOC/680) (JO C 374, 16.9.2021, p. 50); și *Noul cadru strategic al UE privind romii: egalitate, incluziune și participare*.

([7]) Avizul privind noua strategie de aplicare a Cartei drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană (SOC/671) (JO C 341, 24.8.2021, p. 50).

([8]) Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives* (Egalitatea în UE la 20 de ani de la punerea inițială în aplicare a directivelor privind egalitatea), *op. cit.*

3. **Observații specifice**

3.1. *Promovarea afirmării unui principiu general al egalității în cadrul statelor membre*

3.1.1. Situația actuală din Europa evidențiază că principiul egalității reprezintă o aspirație care rămâne supusă unor factori aleatorii considerabili. De exemplu, Comisia afirmă că, în perioada pandemiei de COVID-19, egalitatea de acces la serviciile de sănătate a fost o provocare considerabilă în Europa ([9]).

3.1.2. Astăzi, anumite țări din Europa transpun principiul general al egalității în cadrul lor juridic și consfințesc dreptul la un tratament egal în societatea civilă, în relațiile economice și în cele cu statul, altele nu reprimă însă decât discriminările expres interzise prin lege, fără a prevedea vreo obligație pozitivă de punere în aplicare a principiului egalității ([10]).

3.1.3. Această discrepanță generează un decalaj important între cetățenii și rezidenții europeni în ceea ce privește domeniul de aplicare al principiului egalității, protejarea acestuia prin lege și exigențele impuse pentru punerea sa în aplicare într-o manieră eficientă.

3.1.4. CESE îndeamnă Comisia să recunoască dificultățile structurale care împiedică realizarea în totalitate a principiului egalității, pe care le evidențiază limitele a ceea ce s-a realizat și amploarea inegalităților în Europa din ziua de astăzi. Organizațiile naționale de promovare a egalității și de apărare a drepturilor omului ar trebui să fie implicate activ în acest proces de evaluare continuă.

3.1.5. CESE consideră că Uniunea trebuie neapărat să adopte o politică ambițioasă de promovare a principiului egalității și a egalității de șanse, pe măsura valorilor proclamate în Tratatul privind Uniunea Europeană și în Carta drepturilor fundamentale, mobilizând toate domeniile sale de competență. În acest scop, CESE sprijină noua inițiativă a Comisiei Europene, bazată pe articolele 157 și 19 din tratat, care se axează pe eficacitatea organismelor naționale de promovare a egalității și pe dezvoltarea potențialului, a rolurilor și a capacităților multiple ale acestora.

3.1.6. Uniunea trebuie să instituie modalități concrete pentru a transpune principiul general al egalității într-un principiu juridic aplicabil tuturor statelor membre, care să permită acordarea unei protecții care să depășească inegalitățile de tratament asociate celor șapte criterii de discriminare protejate prin articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Utilizarea fondurilor structurale ar fi, de exemplu, unul dintre mijloacele eficace de punere în aplicare efectivă a măsurilor de combatere a discriminării.

3.1.7. Recunoașterea unui principiu general al egalității de tratament, crearea de obligații pozitive și recunoașterea dimensiunii lor sistemice sunt modalități de îmbunătățire a combaterii inegalităților economice și sociale.

3.2. *Combaterea inegalităților și a discriminărilor din domeniul digital*

3.2.1. Dacă CESE recunoaște că evoluțiile tehnologice facilitează accesul la drepturi pentru numeroși cetățeni, consideră că acestea generează, de fapt, noi inegalități în accesul la drepturi și la servicii și impun noi măsuri de protejare a principiului egalității de tratament.

3.2.2. Transformarea digitală a serviciilor de stat și a accesului la bunuri și servicii (îndeosebi la servicii de primă necesitate) a antrenat o evoluție profundă a relației cu utilizatorul, suprimând barierele fizice, dar creând noi bariere digitale. Această mutație împiedică accesul la drepturi și servicii pentru anumiți cetățeni, îndeosebi persoanele cele mai afectate de precaritate sau aflate în situație de vulnerabilitate sau de handicap, și pentru majoritatea persoanelor vârstnice de pe teritoriul european ([11]).

3.2.3. Aceste deficiențe îndeamnă la dezvoltarea și la punerea în aplicare a unor noi politici publice de incluziune digitală și la crearea, pentru operatorii publici și privați, a unor obligații pozitive în raport cu utilizatorii, care să includă accesul ușor și gratuit.

([9]) Comisia Europeană, *Solidaritate în domeniul sănătății: reducerea inegalităților în materie de sănătate în UE* [COM(2009) 567 final].

([10]) Crowley, N., *Making Europe more Equal: A legal Duty?* (Creșterea egalității în Europa: o datorie legală?), Equinet, 2016.

([11]) Défenseur des droits (Defender of Rights), *Dématérialisation et inégalités d'accès aux services publics* (Dematerializarea și inegalitățile de acces la serviciile publice), 2019; *Dématérialisation des services publics: trois ans après, où en est-on?* (Dematerializarea serviciilor publice: după trei ani, unde ne situăm?), 2022.

3.2.4. Dincolo de dificultățile tehnice de acces și în legătură cu instrumentele derivate din algoritmi ([12]) și tehnologii biometrice ([13]), CESE observă că ne confruntăm cu noi provocări în ceea ce privește încălcarea drepturilor și discriminările.

3.2.5. Deciziile algoritmice creează instrumente decizionale cu înclinații discriminatorii, bazate pe cercetarea reproducerii automatizate a rezultatelor, fapt evidențiat în lucrările Consiliului Europei ([14]), ale Agenției pentru Drepturi Fundamentale ([15]). Cele mai relevante instrumente juridice pentru atenuarea riscurilor de discriminare indusă de inteligența artificială sunt legislația privind nediscriminarea și cea privind protecția datelor. Dacă sunt aplicate efectiv, ambele instrumente juridice ar putea contribui la combaterea discriminării ilegale.

3.2.6. CESE consideră că, pentru controlul acestor efecte, este necesară aplicarea unei politici publice puternice la nivelul întregii piețe interne europene și al actorilor economici extraeuropeni, care să impună, drept continuare a legislației privind serviciile digitale în curs de adoptare, introducerea unor procese de control al deciziei automatizate, de verificare a datelor, de evaluare, de studiere a impactului și de corectare în dezvoltarea și în punerea în aplicare a acestor tehnologii. Adoptarea Directivei privind serviciile digitale poate contribui, de asemenea, la furnizarea de soluții.

3.3. *Dezvoltarea protejării egalității de tratament și a luptei împotriva discriminărilor în domeniul profesional*

3.3.1. CESE subliniază importanța determinantă a inserției profesionale ca miză a integrării și a îndeplinirii promisiunii de egalitate pentru toți.

3.3.2. În pofida implicării istorice a Uniunii Europene pentru egalitatea femeilor în materie de inserție profesională, situația actuală ne reamintește că, de-a lungul istoriei, femeile au fost primele afectate de consecințele crizelor (economice, sociale, sanitare sau de alt tip). Egalitatea profesională între bărbați și femei rămâne una dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă țările Europei. În contextul crizei cauzate de COVID-19, rata inserției profesionale a femeilor a scăzut drastic în toate categoriile de vârstă și în toate domeniile profesionale, ajungând la 61,8 % în ansamblu ([16]).

3.3.3. Aceste inegalități asociate genului se combină cu alte forme de inegalitate. Sondajul realizat de Eurostat în 2019 a indicat că 68 % dintre persoanele în situație de handicap riscau să se confrunte cu sărăcia sau cu excluderea socială, comparativ cu 28,4 % din populația generală ([17]). 21 % dintre persoanele care se considerau LGBT se simțeau discriminate la locul de muncă, la fel ca 25 % dintre persoanele de origine magrebiană, africană (subsahariană) sau romă ([18]).

3.3.4. Eurobarometrul din 2020 privind discriminările arată că 59 % dintre europeni consideră că primul motiv de discriminare îl reprezintă originea etnică sau culoarea pielii și studiile evidențiază că acest aspect este deosebit de semnificativ în inserția profesională, unde impactul este considerabil asupra egalității de șanse și a integrării sociale. Ar trebui instituite metode eficace pentru a stabili aceste discriminări în instanță, precum metoda Clerc, recunoscută de instanțele judecătorești supreme din Franța, care permite să se compare evoluțiile carierei categoriilor de persoane angajate la același nivel ([19]).

3.3.5. În ziua de astăzi, politica europeană de luptă împotriva discriminărilor la angajare se limitează la un cadru juridic ce permite ca situațiile de discriminare să fie supuse spre soluționare instanțelor judecătorești, impunând posibilei victime povara foarte dificilă de a lupta împotriva discriminărilor prin adoptarea uneia sau mai multor căi de atac împotriva angajatorului, a unui prestator de servicii sau a statului.

([12]) Gerards, J. Xenidis, R., *Algorithmic discrimination in Europe* (Discriminarea algoritmică în Europa), rețeaua europeană de experți juridici în domeniul egalității genurilor și al nediscriminării, Comisia Europeană, 2020.

([13]) Défenseur des droits (Defender of Rights), *Technologies biométriques: l'impératif respect des droits fondamentaux* (Tehnologiile biometrice: respectarea imperativă a drepturilor fundamentale), 2021.

([14]) Consiliul Europei, Prof. Frederik Zuiderveen Borgesius, *Discrimination, Artificial Intelligence and algorithmic decision-making* (Discriminare, inteligență artificială și decizii algoritmice), 2018.

([15]) Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Getting the Future Right: Artificial intelligence and fundamental rights* (Să ne pregătim bine pentru viitor: inteligența artificială și drepturile fundamentale), 2021.

([16]) Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE), *Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic* (Egalitatea de gen și impactul socioeconomic al pandemiei de COVID-19).

([17]) Eurostat, Income inequalities (Inegalități salariale), 2019.

([18]) Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives* (Egalitatea în UE la 20 de ani de la punerea inițială în aplicare a directivelor privind egalitatea), *op. cit.*

([19]) Chappe. V.A., La preuve par la comparaison: méthode des panels et droit de la non-discrimination, *Sociologies pratiques*, 2011/2 nº 23, p. 45-55; decizie-cadru a Défenseur des droits (Defender of Rights) nr. 2022-139 din 31 august 2022; Curtea de casație: Secția socială 10/07/1998 nr. 90 41231; Secția socială 04/07/2000 nr. 98-43285; Secția socială 28/06/2006, nr. 04-46419.

3.3.6. Comisia Europeană a recunoscut de foarte mult timp că discriminările sunt produsul unor fenomene colective. De la caz la caz, victimelor le este foarte dificil să susțină acțiunea în justiție. Absența recursului la această cale de acțiune, în cazul discriminării, este documentat și are o amploare masivă ([20]). Discriminările în materie de inserție profesională fac obiectul unui număr mic de acțiuni în justiție, iar acțiunile având ca obiect discriminarea la accesarea bunurilor și a serviciilor sunt aproape inexistente. Ar putea fi consolidate mecanismele și procesele extrajudiciare de promovare a egalității, la fel ca și sprijinirea activității juridice pro bono și a acțiunilor judecătorești de interes public.

3.3.7. Pentru a depăși povara individuală în cazul unei acțiuni în justiție, a conferi acestei căi de acțiune o forță pe măsura practicilor pe care le denunță, astfel încât cadrul juridic existent să devină descurajant pentru a fi eficient în reglementarea discriminărilor, CESE este de acord ca Uniunea să legifereze pentru a adopta instrumente procedurale care să faciliteze accesul la drepturi în statele membre, de exemplu prin utilizarea unor mecanisme de acțiune colectivă care să îmbunătățească accesul la calea de atac și impactul său pentru a combate discriminările și a apăra egalitatea de tratament.

3.3.8. Totodată, dacă Uniunea Europeană intenționează să combată în mod eficace discriminările profesionale, acțiunea judiciară nu poate reprezenta singura modalitate de intervenție în raport cu discriminările colective și sistemice.

3.3.9. Uniunea Europeană trebuie să își extindă aria de intervenție împotriva discriminărilor, pe lângă acțiunile în justiție, impunând punerea în aplicare a unor instrumente anticipative care să permită intervenția înainte de producerea inegalităților, corectarea practicilor și prevenirea discriminărilor.

3.3.10. CESE consideră că trebuie implementate politici comparabile în ceea ce privește discriminarea bazată pe toate criteriile avute în vedere la articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, din acest motiv, invită Comisia:

(i) să se angajeze, în cadrul politicii sale de inserție profesională și de luptă împotriva discriminărilor, să aplice eficient măsurile existente sau să adopte noi măsuri pentru promovarea egalității la angajare și să asigure punerea în aplicare efectivă a legislației existente;

(ii) să adopte măsuri pentru a generaliza analiza discriminărilor la locul de muncă și pentru a promova obligațiile de evaluare, de raportare și de monitorizare a angajatorilor;

(iii) să ajute întreprinderile să dezvolte practici împotriva discriminării și în favoarea incluziunii.

3.4. *Extinderea și unificarea domeniului de aplicare al protecției împotriva discriminărilor în cadrul Uniunii*

3.4.1. CESE încurajează ferm Uniunea Europeană să continue să elaboreze măsuri de protecție împotriva discriminărilor în accesul la bunuri și servicii, în special prin adoptarea propunerii de directivă privitoare la punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără diferențieri pe bază de religie, convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală.

3.4.2. CESE constată că protecția împotriva discriminărilor în accesul la bunuri și servicii, în forma sa actuală, creează o ierarhie a protecției care urmărește criteriile și generează, așadar, o situație de protecție inegală a persoanelor vizate de criteriile de discriminare.

3.4.3. În timp ce principiul nediscriminării constituie un element central al protecției drepturilor fundamentale în cadrul Uniunii, atât timp cât adoptarea proiectului de directivă rămâne suspendată, Uniunea Europeană nu își va îndeplini misiunea care prevede, în spațiul public european, exercitarea în mod egal a drepturilor.

3.4.4. CESE solicită Consiliului, Parlamentului și Comisiei să asigure mijloace pentru ca acest proiect de directivă să fie adoptat într-o versiune care include propunerile sale generale privind îmbunătățirea modalităților de acces la drepturi și căi de atac, integrând, printre altele, mecanisme de facilitare a accesului la drepturi prin adoptarea unor proceduri de acțiune colectivă care să asigure eficacitatea și recunoașterea competenței organismelor naționale de combatere a discriminării.

3.4.5. UE ar trebui să își intensifice în continuare eforturile și cooperarea pe teren pentru a asigura respectarea fără excepție a demnității și a drepturilor fundamentale ale persoanelor LGBTIQ+, a garanta că aceste persoane nu fac niciodată obiectul urmăririi și că participarea lor la viața publică este consolidată.

([20]) Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives* (Egalitatea în UE la 20 de ani de la punerea inițială în aplicare a directivelor privind egalitatea), *op. cit.*

3.5. CESE consideră că UE ar trebui să se implice activ în promovarea recunoașterii unui principiu general și a unor obligații pozitive în materie de egalitate de șanse. Instituțiile UE trebuie, de asemenea, să sprijine organizațiile naționale care promovează egalitatea și drepturile omului prin adoptarea unor standarde obligatorii, astfel încât ele să își poată valorifica pe deplin potențialul și să asigure aplicarea efectivă a legislației existente.

3.6. *Reînnoirea protecției împotriva discriminărilor politice, sindicale și civice*

3.6.1. CESE constată că, în ultimii ani, peste tot în Europa, militanții politici, sindicali sau cei aparținând asociațiilor de lucrători, precum și militanții civici se pot confrunta cu dificultăți în exercitarea libertății lor de exprimare și de acțiune, de exemplu, în exercitarea dreptului de a manifesta pentru a-și exprima revendicările sau a negocia.

3.6.2. CESE consideră că atât Uniunea, cât și statele membre, în conformitate cu propriile legislații și cu instrumentele internaționale aplicabile, trebuie să garanteze în mod eficace securitatea, egalitatea de tratament și protejarea de către autoritățile din statele membre a actorilor politici, partenerilor sociali și asociativi, ca un corolar al valorilor sale: democrație, stat de drept și combaterea discriminării pe baza opiniilor politice.

3.6.3. Toate statele membre au ratificat Convențiile Organizației Internaționale a Muncii (OIM): C087 privind libertatea sindicală și apărarea dreptului sindical și C098 privind dreptul de organizare și negociere colectivă. Libertatea de asociere și dreptul de organizare trebuie, de asemenea, să fie respectate și promovate. Este important ca la nivel național și al UE să existe discuții privind modul în care se poate asigura pentru toți lucrătorii accesul la reprezentativitate în cadrul uniunilor sindicale și exercitarea drepturilor acestora de a se organiza în mod colectiv și de a lua măsuri colective ([21]). Conform normelor internaționale recunoscute de Organizația Internațională a Muncii, CESE încurajează puternic statele membre să se asigure, în conformitate cu legislația lor, cu sistemele de relații de muncă și cu instrumentele internaționale aplicabile, că protejează eficient libertatea de asociere și dreptul de organizare și negociere colectivă.

3.7. *Instituții naționale eficace care să promoveze egalitatea, să protejeze drepturile fundamentale și să lupte împotriva discriminării*

3.7.1. Aplicarea unor reglementări europene și naționale în acest domeniu prezintă, prea adesea, limitări importante asociate aspectelor juridice, instituționale, organizatorice și financiare care caracterizează fiecare stat membru.

3.7.2. Comitetul consideră că ar trebui puse în aplicare planuri concrete, inclusiv sprijin financiar, pentru a îmbunătăți capacitatea instituțiilor naționale.

3.7.3. Comitetul încurajează Comisia să conceapă un program de asistență pentru instituțiile naționale care dețin responsabilități în domeniul drepturilor omului, în scopul de a le îmbunătăți, consolida și raționaliza capacitățile (creare, acreditare și respectare a normelor internaționale), incluzând măsuri de sensibilizare și cunoaștere și răspunzând la nevoile specifice ale tuturor grupurilor.

3.7.4. Trebuie îmbunătățită, de asemenea, capacitatea tuturor actorilor sociali și civici, îndeosebi a celor implicați în protejarea drepturilor omului, de a lucra cu instrumentele juridice existente și de a colabora cu instituțiile publice. Este necesar să se sprijine mai bine actorii sociali și organizațiile societății civile care asigură accesul la prevederile legii pentru victimele discriminării. Sprijinul care le este acordat se poate materializa prin programe de formare și conștientizare, prin transferuri de cunoștințe și de bune practici, printr-un sprijin financiar și organizatoric, precum și printr-o protecție împotriva atacurilor și a campaniilor de denigrare.

3.7.5. Astfel cum s-a sugerat deja în trecut, Comitetul reiterează necesitatea creării unui mecanism eficace și accesibil pentru a identifica și semnala agresiunile fizice și verbale, intimidarea și hărțuirea, desfășurate inclusiv prin intermediul unor procese abuzive, al discursului de incitare la ură împotriva organizațiilor societății civile, inclusiv împotriva celor care protejează drepturile omului ([22]). În situația în care aceste atacuri sunt lansate în sfera digitală, ele trebuie identificate rapid, iar materialele publicate respective trebuie retrase.

Bruxelles, 26 octombrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

([21]) Cf. și Avizul privind salariile minime decente în Europa (SOC/632), punctele 4.5.3 și 4.5.6 (JO C 429, 11.12.2020, p. 159).

([22]) Avizul privind noua strategie de aplicare a Cartei drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană (SOC/671) (JO C 341, 24.8.2021, p. 50).

ANEXĂ

Următoarele amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în timpul dezbaterii [articolul 59 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

AMENDAMENTUL 1

SOC/724 – Îmbunătățirea egalității în UE

Punctul 3.3.7

Se modifică după cum urmează:

Aviz al secțiunii	Amendament
Pentru a depăși povara individuală în cazul unei acțiuni în justiție, a conferi acestei căi de acțiune o forță pe măsura practicilor pe care le denunță, astfel încât cadrul juridic existent să devină descurajant pentru a fi eficient în reglementarea discriminărilor, CESE ***este de acord ca Uniunea să legifereze pentru a adopta*** instrumente procedurale care să faciliteze accesul la drepturi în statele membre, de exemplu prin utilizarea unor mecanisme de acțiune colectivă care să îmbunătățească accesul la calea de atac și impactul său pentru a combate discriminările și a apăra egalitatea de tratament.	Pentru a depăși povara individuală în cazul unei acțiuni în justiție, a conferi acestei căi de acțiune o forță pe măsura practicilor pe care le denunță, astfel încât cadrul juridic existent să devină descurajant pentru a fi eficient în reglementarea discriminărilor, CESE ***încurajează statele membre să aibă în vedere și, după caz, să aplice măsuri adecvate pentru a asigura și a sprijini accesul la justiție***. Acestea ar putea consta, printre altele, în acte legislative cu instrumente procedurale care să faciliteze accesul la drepturi în statul membru în cauză, de exemplu prin utilizarea unor mecanisme de acțiune colectivă care pot îmbunătăți accesul la calea de atac și impactul său pentru a combate discriminările și a apăra egalitatea de tratament.

Expunere de motive

În cadrul grupului de studiu și al Secțiunii SOC nu s-a ajuns la un acord între cele trei grupuri cu privire la această chestiune. Dreptul procedural ține, în mod tradițional, de competența statelor membre. Prin urmare, statele membre ar trebui să fie cele care decid dacă doresc să introducă la nivel național acțiuni colective/recursuri colective în despăgubire ca instrument pentru a asigura respectarea principiului egalității. De asemenea, aceasta ar permite ca orice sistem național să fie adaptat la realitățile naționale. În plus, nu ar trebui să uităm că acțiunile colective ar putea să fie utilizate și abuziv.

Rezultatul votului

Voturi pentru: 59

Voturi împotrivă: 104

Abțineri: 13

AMENDAMENTUL 2

SOC/724 – Îmbunătățirea egalității în UE

Punctul 3.3.10

Se modifică după cum urmează:

Aviz al secțiunii	Amendament
CESE consideră că trebuie implementate politici comparabile în ceea ce privește discriminarea bazată pe toate criteriile avute în vedere la articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, din acest motiv, invită Comisia: — să se angajeze, în cadrul politicii sale de inserție profesională și de luptă împotriva discriminărilor, să aplice eficient măsurile existente sau să adopte noi măsuri pentru promovarea egalității la angajare și să asigure punerea în aplicare efectivă a legislației existente; — să ***adopte*** măsuri ***pentru a generaliza analiza discriminărilor*** la locul de muncă și pentru ***a promova*** obligațiile de evaluare, de raportare și de monitorizare ***a angajatorilor***; — să ajute întreprinderile să dezvolte practici împotriva discriminării și în favoarea incluziunii.	CESE consideră că trebuie implementate politici comparabile în ceea ce privește discriminarea bazată pe toate criteriile avute în vedere la articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, din acest motiv, invită Comisia: — să se angajeze, în cadrul politicii sale de inserție profesională și de luptă împotriva discriminărilor, să aplice eficient măsurile existente sau să adopte noi măsuri pentru promovarea egalității la angajare și să asigure punerea în aplicare efectivă a legislației existente; — să asigure adoptarea unor măsuri care să contribuie la utilizarea eficientă a definiției discriminării – astfel cum este prevăzută în legislația UE – la locul de muncă și ***să ofere orientări angajatorilor*** pentru ***a-și îndeplini*** obligațiile de evaluare, raportare și monitorizare; — să ajute întreprinderile să dezvolte practici împotriva discriminării și în favoarea incluziunii.

Expunere de motive

Acest punct se referă la punerea în aplicare a politicilor bazate pe criteriul prevăzut la articolul 19 din TFUE. Punctele 3.4.1 (și 1.3) ale prezentului aviz subliniază deja că „CESE încurajează ferm Uniunea Europeană să continue să elaboreze măsuri de protecție împotriva discriminărilor în accesul la bunuri și servicii, în special prin adoptarea propunerii de directivă cu privire la punerea în aplicare a principiului tratamentului egal al persoanelor, indiferent de religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală”. Amendamentul vizează modificarea textului pentru a indica tipul de măsuri necesare pentru ca implementarea și punerea în aplicare a normelor UE de combatere a discriminării să fie eficiente.

Rezultatul votului

Voturi pentru: 67

Voturi împotrivă: 109

Abțineri: 11

AMENDAMENTUL 3

SOC/724 – Îmbunătățirea egalității în UE

Punctul 3.4.4

Se modifică după cum urmează:

Aviz al secțiunii	Amendament
CESE solicită Consiliului, Parlamentului și Comisiei să asigure mijloace pentru ca acest proiect de directivă să fie adoptat într-o versiune care include propunerile sale generale privind îmbunătățirea modalităților de acces la drepturi și căi de atac, ***integrând, printre altele,*** mecanisme de facilitare a accesului la drepturi prin adoptarea unor proceduri de acțiune colectivă care să asigure eficacitatea și recunoașterea competenței organismelor naționale de combatere a discriminării.	CESE solicită Consiliului, Parlamentului și Comisiei să asigure mijloace pentru ca acest proiect de directivă să fie adoptat într-o versiune care include propunerile sale generale privind îmbunătățirea modalităților de acces la drepturi și căi de atac, ***lăsând în același timp la latitudinea statelor membre să decidă cu privire la posibile*** mecanisme de facilitare a accesului la drepturi prin adoptarea unor proceduri de acțiune colectivă care să asigure eficacitatea și recunoașterea competenței organismelor naționale de combatere a discriminării.

Expunere de motive

În cadrul grupului de studiu și al Secțiunii SOC nu s-a ajuns la un acord între cele trei grupuri cu privire la această chestiune. Dreptul procedural ține, în mod tradițional, de competența statelor membre. Prin urmare, statele membre ar trebui să fie cele care decid dacă doresc să introducă la nivel național acțiuni colective/recursuri colective în despăgubire ca instrument pentru a asigura respectarea principiului egalității. De asemenea, aceasta ar permite ca orice sistem național să fie adaptat la realitățile naționale. În plus, nu ar trebui să uităm că acțiunile colective ar putea să fie utilizate și abuziv.

Rezultatul votului

Voturi pentru: 60

Voturi împotrivă: 114

Abțineri: 11

AMENDAMENTUL 4

SOC/724 – Îmbunătățirea egalității în UE

Punctul 1.10

Se modifică după cum urmează:

Aviz al secțiunii	Amendament
Pentru a depăși povara individuală în cazul unei acțiuni în justiție, a conferi acestei căi de acțiune o forță pe măsura practicilor pe care le denunță, astfel încât cadrul juridic existent să devină descurajant pentru a fi eficient în reglementarea discriminărilor, ***CESE este de acord ca Uniunea*** să legifereze pentru a adopta standarde ce facilitează punerea în aplicare în statele membre a unor acțiuni colective care să îmbunătățească accesul la calea de atac și impactul său pentru a combate discriminările și a apăra egalitatea de tratament.	***CESE încurajează statele membre să aibă în vedere și, după caz, să aplice măsuri adecvate pentru a elimina sau a ușura povara*** unei acțiuni în justiție ***asupra persoanelor fizice***, a conferi acestei căi de acțiune o forță pe măsura practicilor pe care le denunță, astfel încât cadrul juridic existent să devină descurajant pentru a fi eficient în reglementarea discriminărilor***. Printre altele, ele ar putea*** să legifereze pentru a adopta standarde ce facilitează punerea în aplicare, în ***statul membru respectiv,*** a unor acțiuni colective care să îmbunătățească accesul la calea de atac și impactul său pentru a combate discriminările și a apăra egalitatea de tratament ***Pentru a facilita schimburile de bune practici, Comisia Europeană este invitată să furnizeze informații cu privire la diferitele cadre legislative naționale în această privință.***

Expunere de motive

În cadrul grupului de studiu și al Secțiunii SOC nu s-a ajuns la un acord între cele trei grupuri cu privire la această chestiune. Dreptul procedural ține, în mod tradițional, de competența statelor membre. Prin urmare, statele membre ar trebui să fie cele care decid dacă doresc să introducă la nivel național acțiuni colective/recursuri colective în despăgubire ca instrument pentru a asigura respectarea principiului egalității. De asemenea, aceasta ar permite ca orice sistem național să fie adaptat la realitățile naționale. În plus, nu ar trebui să uităm că acțiunile colective ar putea să fie utilizate și abuziv.

Rezultatul votului

Voturi pentru: 65

Voturi împotrivă: 113

Abțineri: 8